

Onderwerp: Kromme Rijn Linie Landschap - kredietautorisatie voor cofinanciering

Datum vergadering: 18-11-2026

Registratienummer: 2097195 versie 5

Besluitnota

Onderwerp

Kromme Rijn Linie Landschap - kredietautorisatie voor cofinanciering

Voorgesteld besluit

Het algemeen bestuur besluit:

1. Een uitvoeringskrediet van € 227.000 beschikbaar te stellen voor de cofinanciering van de maatregelen Nieuw-Wulven, Laaggraven, Zeist-Bunnik en Vlowijkerpolder;
2. Een uitvoeringskrediet van € 100.000 beschikbaar te stellen voor de aanleg van een Natuurvriendelijke oever binnen het project Groen Groeit Mee Vlowijkerpolder van de gemeente Bunnik.

Inleiding

Het Kromme Rijn Linie Landschap ligt ten zuidoosten van de stad Utrecht, op de kruising van Kromme Rijn en Hollandse Waterlinies. Het Kromme Rijn Linielandschap is een van de voorbeeldgebieden van de samenwerking [Groen Groeit Mee](#). Doel van dit programma is het in balans brengen van de verstedelijkingsopgaven en de groene ontwikkeling van de regio. Dit heeft geleid tot ondertekening van het [Groen Groeit Mee Pact](#) op 7 februari 2022.

Op 20 december 2023 hebben HDSR, de provincie Utrecht en de gemeenten Bunnik, Houten, Nieuwegein, Utrecht en Zeist een samenwerkingsovereenkomst getekend voor het Kromme Rijn Linie Landschap (collegebesluit DM 1966191 d.d. 5 december 2023). Het doel van deze samenwerkingsovereenkomst was het opleveren van een Ontwikkelperspectief met een uitvoeringsagenda voor de komende tien jaar. Het Ontwikkelperspectief en de uitvoeringsagenda (DM 2053083) zijn in het voorjaar van 2025 door de partijen vastgesteld (collegebesluit DM 2057564 d.d. 25 maart 2025).

Op 14 februari 2026 hebben de partijen een Maatwerkovereenkomst getekend (Bijlage 1, collegebesluit DM 2079749 d.d. 20 januari 2026). Het algemeen bestuur is hierover geïnformeerd middels een attenderingsbericht. In deze Maatwerkovereenkomst Kromme Rijn Linie Landschap (hierna Maatwerkovereenkomst KRLL) zijn de projecten, ambities, rollen en verantwoordelijkheden van alle partners vastgelegd. Het doel deze maatwerkovereenkomst is om de verstedelijkingsopgave en de groene ontwikkeling van het landelijke gebied in de driehoek Utrecht-Houten-Driebergen in balans te brengen. De Maatwerkovereenkomst biedt kansen voor gebiedsgerichte samenwerking en voor de opgaven voor water en klimaat. Zo liggen in het Kromme Rijn Linielandschap twee van de vier zoekgebieden voor piekwaterberging in het oostelijk deel van het beheergebied. Daarnaast biedt de samenwerking kansen voor kleinschaligere maatregelen voor klimaatadaptatie, gezond water en waterbeheer. Zo draagt deze gebiedsgerichte samenwerking eraan bij dat het groen in dit deel van het beheergebied evenredig meegroeit met wonen, werken, energie en mobiliteit.

De belangrijkste waterprojecten voor het belang van HDSR zijn het inrichten van watervasthoudlocaties om het Amsterdam-Rijnkanaal te kunnen ontzien bij calamiteiten, de inrichting van natuurvriendelijke oevers, de aanleg van een otterpassage, de aanleg van groenblauwe dooradering en beleefplekken voor de Hollandse Waterlinie. De totale investering in deze

ontwikkelingen en projecten onder de Maatwerkovereenkomst KRLL is een bedrag van €20,0 miljoen door alle partners samen.

De benodigde middelen voor uitvoering van de projecten worden grotendeels gedragen door de provincie Utrecht. Daarnaast wordt van alle partners een bijdrage verwacht voor deze projecten. Voor HDSR betreft dit zowel cofinanciering van de projecten van andere partners als financiering van de maatregelen waarvoor HDSR zelf projecttrekker is. De gevraagde bijdrage van HDSR voor uitvoering van deze projecten is zowel opgenomen in de Voorjaarsnota 2025 als in de Begroting 2026. Daarmee is de bijdrage al gereserveerd, maar moet deze nog vrijgegeven worden. Dit besluit betreft de vrijgave van een deel van de kredietautorisatie zoals opgenomen in de Begroting 2026.

Beoogd effect

Het beoogd effect van dit besluitstuk is dat krediet wordt vrijgegeven in lijn met de afspraken die al zijn vastgelegd in de Maatwerkovereenkomst KRLL. Zo kan HDSR voldoen aan de afspraken die gemaakt zijn met de partners.

Argumenten

Het voorstel steunt op de volgende argumenten:

1.1 Samenwerking Kromme Rijn Linie Landschap biedt kansen voor gebiedsgerichte samenwerking, waarbij de bijdrage van HDSR van beperkte omvang is t.o.v. de totale investering

Het Kromme Rijn Linie Landschap en de projecten daarin bieden kansen voor gebiedsgerichte samenwerking en voor de opgaven voor water en klimaat. Zo liggen er in het Kromme Rijn Linie Landschap twee van de vier zoekgebieden voor piekwaterberging in het oostelijk deel van het beheergebied. Daarnaast biedt de samenwerking kansen voor kleinschaligere maatregelen voor klimaatadaptatie, gezond water en waterbeheer. Verder draagt deze gebiedsgerichte samenwerking bij aan de wens dat het groen in dit deel van het beheergebied evenredig meegroeit met wonen, werken, energie en mobiliteit. Zo worden er dus meerdere kansen gelijktijdig gerealiseerd voor de partners van deze samenwerking. In de Maatwerkovereenkomst KRLL zijn ook afspraken opgenomen over de verwachte bijdragen, zoals ook weergegeven in onderstaand overzicht. Dit is inclusief voorziene subsidies vanuit UPLG en investeringen door de Provincie Utrecht. In totaal wordt met deze bijdragen, investeringen door de provincie Utrecht en subsidie vanuit UPLG een maatregelenpakket van € 20 miljoen gerealiseerd. De verwachte bijdrage van HDSR is afgerond € 1,0 miljoen, maar er komt dus vanuit de samenwerking een veelvoud aan deze waarde terug in de maatregelen.

	Utrecht	Nieuwegein	Houten	Bunnik	Zeist	HDSR	Totaal
Laagraven	€ 118.250	€ 75.000	€ 75.000			€ 500.000	€ 768.250
Nieuw Wulven - Forten	€ 159.088		€ 159.088	€ 159.088		€ 159.088	€ 636.350
Vlowijkse polder				€ 17.500		€ 17.500	€ 35.000
Zeist-Bunnik					€ 137.500	€ 50.000	€ 187.500
20% onvoorzien	€ 55.468	€ 15.000	€ 46.818	€ 35.318	€ 27.500	€ 145.318	€ 325.420
Aanjagen overall	€ 69.696	€ 29.040	€ 30.976	€ 36.784	€ 27.104	€ 48.400	€ 242.000
Programma overall '25-'28	€ 139.392	€ 58.080	€ 61.952	€ 73.568	€ 54.208	€ 96.800	€ 484.000
Nieuw af te spreken voor uitvoering KRLL	€ 541.893	€ 177.120	€ 373.833	€ 322.257	€ 246.312	€ 1.017.105	€ 2.678.520

1.2 Benodigde krediet voor cofinanciering was reeds opgenomen in Begroting 2026 en meerjarenbegroting

In de Voorjaarsnota 2025 en Voorjaarsnota 2026 is er voor de komende jaren rekening gehouden met financiële ruimte voor gebiedsgerichte meekoppelkansen bij het UPLG. Per jaar is er tussen de €1,0 miljoen tot maximaal € 2,0 miljoen ruimte meegenomen voor bekende en nog te bepalen meekoppelkansen in de gebieden. Ten tijde van opstellen van deze P&C-producten was nog niet bekend welke meekoppelkansen dit per jaar zal gaan betreffen. Deze aanscherping is wel gemaakt in de Begroting 2026 voor de meekoppelkansen vanuit het Kromme Rijn Linie Landschap. Daartoe was in de Begroting 2026 een voorziene kredietaanvraag van €1,0 miljoen opgenomen voor het ontwikkelperspectief voor het Kromme

Rijn Linielandschap. Bij deze kredietautorisatie is in de Begroting 2026 bepaald dat deze behandeld zal worden door het algemeen bestuur.

Momenteel wordt het algemeen bestuur gevraagd om van het voorziene bedrag van € 1,0 miljoen een deel van €227.000 beschikbaar te stellen. Dit gehele bedrag was al onderdeel van de voorziene kredietaanvraag en is vermeld in de Begroting 2026. De overige bijdragen die voorzien waren in de Begroting 2026 zullen volgen wanneer meer gedetailleerde informatie over deze maatregelen beschikbaar is. Daarmee schuiven deze bijdragen naar verwachting door naar 2027. Deze bijdragen zijn opgenomen in de concept Begroting 2027 onder het gebied Kromme Rijn. Verder zijn nog geen nieuwe meekoppelkansen voorzien. Wanneer nieuwe meekoppelkansen ontstaan, dan kunnen deze binnen de opgenomen ruimte in de jaren 2028 en verder worden opgepakt.

1.3 De voorziene maatregelen zijn gebaseerd op de getekende Maatwerkovereenkomst KRLL en conform de afspraken zoals opgenomen in deze overeenkomst.

In de Maatwerkovereenkomst KRLL zijn duidelijke afspraken opgenomen over de voorziene maatregelen en bijbehorende kosten. Ook zijn afspraken opgenomen over de cofinanciering van maatregelen die andere overheden trekken. Deze Maatwerkovereenkomst KRLL is in februari 2026 vastgesteld. In totaal is in deze overeenkomst een bijdrage van € 226.588 voorzien vanuit HDSR voor de gebieden Nieuw Wulven-Forten (€ 159.088), Vloijker polder (€ 17.500) en Zeist-Bunnik (€ 50.000). De partners zijn al bezig met de voorbereiding en uitvoering van deze maatregelen, waarna middels factureren de cofinanciering verrekend zal worden.

Zoals opgenomen onder argument 1.2 is het benodigde krediet al geautoriseerd middels Begroting 2026.

1.4. Belangrijke rol Laaggraven en mogelijk landschapspark in het gebied

Het is voorzien dat Laaggraven en het mogelijke landschapspark een belangrijke rol kan gaan spelen in het gebied. Daartoe is het opstellen van een visie, inclusief participatie ook opgenomen in de Maatwerkovereenkomst KRLL. In de overeenkomst is ook opgenomen dat gemeenten en HDSR allen € 5.000 co-financieren voor het opstellen van deze visie. Dit bedrag was niet opgenomen in de overzichtstabel van Bijlage 1 van de Maatwerkovereenkomst KRLL, dus dit bedrag komt als aanvulling op deze tabel. Gezien de geringe omvang van de maatregel past deze binnen de huidige begroting op exploitatie.

2.1. Natuurvriendelijke oever Vloijkerpolder draagt bij aan de ambities van HDSR en de Maatwerkovereenkomst KRLL

Het project Groen Groeit Mee Vloijkerpolder van de gemeente Bunnik is onderdeel van de Maatwerkovereenkomst KRLL. In de Maatwerkovereenkomst KRLL is opgenomen dat de projecttrekker in afstemming met partners kan kiezen om onderdelen toe te voegen aan dit project. Deze onderdelen moeten kansrijk zijn voor realisatie en passen bij Groen Groeit Mee, zoals o.a. ruimte voor water. Een onderdeel dat de gemeente wil toevoegen, is de realisatie van een natuurvriendelijke oever langs het regionale fietspad. Deze natuurvriendelijke oever leidt tot de verbetering van de waterkwaliteit en biodiversiteit. Daarnaast zal de natuurvriendelijke oever leiden tot een optimalisatie van het oppervlaktewatersysteem door meer ruimte voor waterberging te creëren in een gebied met een krap watersysteem. Daarmee sluit de natuurvriendelijke oever aan bij onze waterschapsdoelstelling, onze bestuurlijke ambities en het gedachtegoed van de Maatwerkovereenkomst KRLL.

2.2. De bijdrage van HDSR is bij cofinanciering van de Natuurvriendelijke oever Vloijkerpolder lager dan wanneer de oever door HDSR zelf aangelegd moet worden.

De wens van de gemeente is dat het waterschap voor deze natuurvriendelijke oever een cofinanciering van € 100.000 ter beschikking stelt voor het gebied Vloijkerpolder. Met deze cofinanciering kan de gemeente Bunnik aanspraak doen op de subsidie voor Groen Groeit Mee. Daardoor is de gevraagde cofinanciering lager dan de kosten die HDSR moet nemen wanneer HDSR zelf deze natuurvriendelijke oever zou willen realiseren. Momenteel wordt nog onderzocht welke omvang de natuurvriendelijke oever kan krijgen, maar het betreffende deel

van de watergang is ongeveer 1 km lang. Ook wanneer de uiteindelijke natuurvriendelijke oever langs een deel van deze watergang aangebracht zal worden, zijn de investeringskosten lager dan wanneer HDSR deze oever zelf aan moeten leggen.

2.3. Door verschuiving overige maatregelen naar 2027 is ruimte aanwezig in de Begroting 2026 voor cofinanciering Natuurvriendelijke oever Vlowijkerpolder

In de Begroting 2026 was een voorziene kredietaanvraag van €1,0 miljoen opgenomen voor de meekoppelkansen UPLG, zijnde het ontwikkelperspectief voor het Kromme Rijn Linielandschap. Op de maatregelen in beslip punt 1 na, wordt de rest van deze kredietaanvraag van afgerond € 0,725 miljoen niet meer verwacht in 2026 naar doorgeschoven naar 2027. In Voorjaarsnota 2026 was ook al voor de jaren 2027 en verder rekening gehouden met financiële ruimte, waar deze verschoven maatregelen uit gedekt kunnen worden. Dat betekent dat de ruimte in de Begroting 2026 gebruikt kan worden voor de maatregel Natuurvriendelijke oever Vlowijkerpolder, zonder daarin af te wijken van de Voorjaarsnota 2026 en de Begroting 2026.

Kantttekeningen

Bij het voorstel zijn de volgende kantttekeningen te plaatsen:

1.1 Voorziene maatregelen Maatwerkovereenkomst KRLL met HDSR als trekker verschuiven van 2026 naar 2027

In de Maatwerkovereenkomst KRLL zijn ook maatregelen voorzien waarvan HDSR de projecttrekker is. Voor deze maatregelen wordt nu nog geen krediet aangevraagd, terwijl dit wel was voorzien in de Begroting 2026. Daarmee verschuiven deze kredietaanvragen van 2026 naar 2027. Dit is al opgenomen in de concept Begroting 2027 onder gebied Kromme Rijn, welke nog vastgesteld zal worden. In de concept Begroting 2027 is ook opgenomen dat deze kredietautorisatie zal worden behandeld door het college in plaats van het algemeen bestuur. Hieronder een korte toelichting waarom deze projecten naar 2027 verschuiven:

1.1.1 Watervasthoudlocatie Laagraven

De watervasthoudlocatie in Laagraven is nu geraamd op circa € 1,0 miljoen. Er is geen UPLG-geld aangevraagd voor deze maatregel, maar de provincie heeft aangegeven om alsnog € 0,5 miljoen beschikbaar te willen stellen (vanuit een ander project). Hier is wel toestemming van het rijk voor nodig. Als het rijk toestemming geeft, dan bedraagt de verwachte bijdrage vanuit HDSR € 0,5 miljoen. Op dit moment bevindt het project zich nog in de verkenningsfase. Bij afronding van deze fase kan meer inzicht gegeven worden over de verwachte kosten en eventuele inzet van € 0,5 miljoen vanuit het UPLG. Daarom zal dan een los kredietvoorstel worden voorgelegd ter besluitvorming. Dit zal naar verwachting eind 2026 of begin 2027 volgen. Het is de verwachting dat deze maatregel een positief effect kan hebben op de waterkwaliteit van de Noordplas Laagraven, aangezien de plas dan ook doorgespoeld kan worden. Momenteel is dit niet mogelijk, wat tijdens de droogte van de zomer van 2026 heeft geleid tot het ontstaan van botulisme en vissterfte. Dit voordeel zal ook meegenomen worden in de verkenningsfase en mogelijk het daaropvolgend kredietvoorstel.

1.1.2 Otterverbinding Kromme Rijn

De maatregelen voor de otterverbinding zijn wel benoemd, maar nog niet concreet gemaakt in de Maatwerkovereenkomst KRLL. Momenteel lopen er onderzoeken, waarna door de stuurgroep besloten kan worden om deze maatregelen op te nemen onder de maatwerkovereenkomst. Dit gebeurt naar verwachting eind 2026. Daarna wordt een los kredietvoorstel voorgelegd ter besluitvorming. Daarbij is het de verwachting dat de gemaakte kosten voor deze maatregelen vervolgens middels UPLG maatregelpakket 1 gesubsidieerd worden. Het kredietvoorstel voor de otterpassage volgt naar verwachting begin 2027.

Deze verschuiving naar 2027 past binnen de meerjarenplanning van de Voorjaarsnota 2026. Dit inzicht wordt ook verwerkt in de nieuwe Voorjaarsnota 2027.

1.2 Verdere ontwikkelingen binnen de Maatwerkovereenkomst KRLL

Het is de verwachting dat tijdens de looptijd van de Maatwerkovereenkomst KRLL aanvullende maatregelen, verzoeken tot cofinanciering of nieuwe meekoppelkansen ontstaan. Deze worden door de stuurgroep van deze overeenkomst besproken en vastgesteld. Dit kan betekenen dat bovenop de al voorziene maatregelen onder kanttekening 1 ook nog aanvullende verzoeken voor krediet zullen volgen. Deze toekomstige verzoeken kunnen dan ook gedekt worden uit de financiële ruimte in de jaren 2028 en verder welke ook al was opgenomen in de Voorjaarsnota 2026.

Financiën

De totale omvang van dit voorstel betreft een bedrag van € 0,332 miljoen. In de Begroting 2026 was een krediet van € 1 miljoen opgenomen voor UPLG Meekoppelkansen, waar deze bedragen dus binnen vallen. Middels dit besluit wordt gevraagd om het krediet voor deze maatregelen vanuit het onderdeel UPLG Meekoppelkansen vrij te geven op het gebiedskrediet Kromme Rijn. De maatregelen worden binnen dit gebied opgepakt. Daardoor is het voor rapportage en sturing makkelijker om deze kredieten en bijbehorende projecten binnen de gebiedsprojecten te volgen.

De financiële gevolgen van dit besluit zijn per onderdeel als volgt:

- Het bedrag van € 5.000 voor de Visie Laaggraven past binnen de huidige begroting op exploitatie.
- Het bedrag van € 100.000 voor de natuurvriendelijke oever past binnen de Begroting 2026 door verschuiven van andere maatregelen naar 2027. Dit betreft een investering welke na realisatie afgeschreven kan worden.
- De afspraken van de Maatwerkovereenkomst KRLL voor cofinanciering van € 227.000 door HDSR betreffen een bundeling van kosten voor meerdere projecten van partners. Daarmee is het een verzameling van verschillende kostencategorieën die leiden tot meerdere producten zoals onderzoeken, visiedocumenten, maar ook fysieke assets. Aangezien het een bundeling is van allerlei kosten die verhoudingsgewijs wordt verdeeld over de partners, is het niet mogelijk om volledig te herleiden welk deel van de kosten een investering voor een asset van een partner zal betreffen en welk deel gebruikt zal worden voor onderzoeken of visiedocumenten. Dit is een risico. Wanneer uit facturen van partners blijkt dat het onderzoeken of andere kosten betreft, die niet activeerbaar zijn, dan zullen deze kosten ten laste van de exploitatiebegroting komen. Daarmee is in de meerjarenbegroting van de exploitatie geen rekening gehouden. Zodra duidelijk is dat dit zich voordoet, wordt hiervoor een begrotingswijziging voorgesteld.

Er worden enkel beheer- en onderhoudskosten verwacht voor de natuurvriendelijke oever. Bij een lengte van ongeveer 1 km zullen deze ongeveer € 15.000 per jaar bedragen.

Juridische aspecten

Geen juridische aspecten voorzien. Aandachtspunt voor de natuurvriendelijke oever is dat de toevoeging van deze maatregel aan de Maatwerkovereenkomst KRLL ook nog door de vastgestelde procedure en de Stuurgroep geborgd moet worden. Dit zal parallel aan de behandeling van deze kredietaanvraag plaats vinden, met daarin de voorwaarde opgenomen dat het pas definitief onderdeel wordt van de Maatwerkovereenkomst KRLL bij besluitvorming over voorliggend voorstel door het AB.

Vervolg

De overige maatregelen onder de Maatwerkovereenkomst KRLL worden komende jaren verder uitgewerkt en uitgevoerd.

Communicatie

Het betreft cofinanciering van projecten waarbij de gemeenten projecttrekker zijn. De primaire communicatie over de projecten loopt middels de gemeenten. HDSR is onderdeel van de communicatie- en participatie werkgroep.

Daarnaast communiceert HDSR ook direct over Groen Groeit Mee projecten op de website. Hiermee laat HDSR zien hoe overheden samenwerken aan klimaatbestendige gebiedsinrichting.

Samenwerking & participatie

Deze werkzaamheden vallen onder het Groen Groeit Mee Pact, specifiek de Maatwerkovereenkomst voor het Kromme Rijn Linie Landschap. Deze Maatwerkovereenkomst KRLL borgt de samenwerking met alle partijen, welke gedurende de looptijd geactualiseerd en aangevuld zal worden middels de stuurgroep. Een deel van de maatregelen van deze maatwerkovereenkomst betreft ook onderdelen van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). In het UPLG staat op hoofdlijnen wat de provincie in de periode 2026-2035 wil doen om het landelijk gebied te versterken. HDSR is nauw betrokken bij de totstandkoming van het UPLG. Voor de UPLG-maatregelen stemt HDSR direct af met de Provincie.

Bijlagen

1. Collegebesluit Maatwerkovereenkomst Kromme Rijn Linie Landschap (DM 2079749)
2. Maatwerkovereenkomst Kromme Rijn Linie Landschap (DM 2079943)